

Кінбурнська сага

Зливатися з природою, почуватися вільним птахом

58

Цього літа збулася моя давня мрія – побувати на Кінбурні. Колеги своїми оповідями про цей первозданної краси край давно заінтригували. Якось не наша назва місцини наштовхує на думку про її винятковість і навіть «зарубіжність». А походить вона з тюркської: «довга волосина» – кажуть, так назвали півострів, бо він, наче волосина, тягнеться вузькою піщаною лінією, розділяючи водну гладь Ягорлицької затоки і Дніпро-Бузького лиману. А може, тому, що, власне, не приручені коні тут табунами літають? «Кін»... Межа між вигадками, гіпотезами, версіями і справжністю надто хитка. Правда полягає тільки в тому, що півострів є раєм для птаства, яке тут, у Національному і регіональному заповідниках, почуватися, наче в Бога за пазухою. Є що їсти, є де висиджувати, випещувати і випускати у безкраї блакиті моря і неба потомство... Правда і в тому, що всяка звірина тут таки захищена. Єгері за цим стежать. А от щодо морських істот, то, висловлюю крамольну думку, страждають вони не так від браконьєрів, як від, скажімо, бездумного очищення фарватеру, коли зимувальні ями зруйнували, замулили, замість того, щоб зайві донні утворення прибрати. А ще від потрапляння агресивної хімії одного з торгових портів одного з одіозних олігархів. Місцеві розповідають, як лиман кишів рибою... А тепер що на Кінбурні, що в Очаківі, що в Миколаєві місцевої риби,

крім кефалі, нема. Втім, у мілкі теплі озера Кінбурнської коси, сполучені з морем, кефаль таки заходить на нерест... Вода прозора, вирає діамантовими іскрами на сонці... В одному з таких озер люди омиваються після лежання в ропі грязьового озера. У ньому розмочують засохле за 15–20 хвилин чорне болото, наклеяне на проблемні місця, скажімо, хворі суглоби. Вірять: здоров'я прибуває! Ці озера є цінними водними ресурсами світового значення, а грязі за своїми лікувальними властивостями, кажуть, не поступаються таким, як у Мертвому морі...

Утім, сюди здебільшого їдуть не лікуватися. Тут нема цивілізованих

бальнеологічних витребеньок. Є суцільне бездоріжжя, пісок по коліна й комарів стільки, щоб птахи були ситі... Рукотворні ліси кримської сосни, бо інша на піску під палючим сонцем не виживе, зарості акації, дикої оливи, ожини, дубів... Усе це плетиво називають чомусь сагами. Сміливці й витривалі мандрівники їдуть до легендарного Велижаниного лісу.

Їдуть сюди, звісно, хто по що, однак більшість, здається, – зливатися з природою, почуватися вільним птахом.

Робити це можна, щоправда, тільки на «джипі» або ж «ГАЗ-66», «Уралі», «КрАЗі» чи ще якомусь монстрі, котрому піски не завада.

На Покровку

Доріг нема. Від Геройського, це такий населений пункт, до якого з Миколаєва рейсовим автобусом ми їхали три години розбитою дорогою, починається суцільний піщаник. Тому пасажир автobуса пересідають на обладнаний для перевезення людей «Урал» або спеціальний «Мерседес». От ними і рухаються – ні, не

дорогою, а певним напрямком – на Покровку, відомим тільки водіви-аборигенові. Здається, «рالی» ніколи не скінчиться. Однак за години півтори кермувальник Віктор оголошує зупинку: «Лікарня», он там – церква, а нам на Ковалівку. Це не село, це назва його вулиці, а є ще Римби... туди наш автобус не йде.

Стрибаючи спец-«Мерседесом» дюнами, читати неможливо, і наша супутниця Маша, яка марно намагалася опанувати «Червоне і чорне» Стендаля, розповіла, що працює в «супермаркеті», котрий щойно справив новосілля. На всю Покровку він один-єдиний, якщо не брати до уваги кілька сезонних кіосків. Усі точки

по сусідству, поруч і утворюють те, що умовно, звісно, можна назвати «центром». Бо тут є ще й зупинка автобуса, яким ми сюди дісталися й звідси ж можемо їхати на Миколаїв, а ще двічі на день звідси «Урал» із причепом везе пасажирів до причалу «Кінбурнська коса». Звідти курсують катери на Очаків. Цивілізація!

Очманілі від спекотного захитання ми ступили на розпечені піски Кінбурну.

– А де ж готель «Пелікан»? Нам сказали, що автобусом дістанемося під ворота.

– Он там, одразу за тим зеленим парканом, поруч, але я туди не везу, – відрізав Віктор.

Хто ж знав, що це такий місцевий трюк: без провідника ані кроку? Ніхто не попередив, що далі на пасажирів автобуса чекають водій-ас, котрий за додаткову плату, звісно, доправить вас машиною-звір пісками до найкращого на півострові європейського рівня готелю або куди скажете. А ми з речами попрямували «поруч». Уявляю коментарі підступних водіїв-аборигенів про жлобство наївних приїжджих-відпочивальників... Валізи на коліщатах вгрузають у товщу розпеченого піску, і ти відчуваєш свою безпомічність, бо серце ось-ось стане, а душа полетить до... пеліканів...

Є такі на світі справжні мужики. Чоловік, який порався в обійсті, вгледівши, як молода жінка з дівчинкою і я плентаємося пісками, попрямував до нас. Мабуть, думав, шукаємо житло. «Дачник, – відреко-

Золота чаша

Це Білобережжя Святослава. Древня легендарна земля, сповнена таїни. Пісок білий-білий, а інколи сонце робить його золотавим, море синє-синє, а подеколи бірюзове, блакитне, срібне, небо високе-високе, час від часу його розсікають ланцюги, зграйки, вервечки птаства... Чиркають ластівки, чайки... Усього тут, кажуть орнітологи, облюбували місця більш як 400 видів пташок. А пелікани і чаплі навіть передумали відлітати на зиму в теплі краї. Зимують на Кінбурні.

Так буде доти, доки вони почуватимуться в безпеці. Є загроза віроломства всюдиходів, якими товчуть кілометри пісків, де в травах гніздяться пташки, сучасні підкорювачі життя...

Пішки уздовж кромки моря інтелігентського «племені» ман-

мендувався. – Ремонт доробляємо. А ми йому: «Де «Пелікан»?».

«Та ось тут», – вказав нам на не менш як стометрівку. «Не дійду». «Я допоможу», – підхопив валізу в одну руку. «Краще он жінці з дитиною допоможіть». І він підхопив її валізу в другу руку... Марш-кидок – і атлет-дачник уже біля воріт готелю. Є такі на світі мужики.

Уже коли вляглися пристрасті щодо «логістики» і «трансферту», а серце стало на місце, хазяйка готелю пані Інна розповіла, що вказівники, встановлені вдень, на ранок зникають безслідно. Так місцеві водії дають зрозуміти готельєрові, що доведення гостей від автобуса до воріт – це бізнес і його треба поважати. Загалом за проведення пісками Кінбурну гилать від 400 гривень. А віп-трансферт з Миколаєва – дві тисячі за машину, ми ж, демократичні відчайдухи-мандрівники, вклатилися в 110 гривень з особи.

дрівники долають кілометри коси. Хтось збираючи по ходу мідій, хтось вилловлюючи сачками креветок, а хтось просто милуючись Природою і виглядаючи у гладі моря колонії дельфінів, що, виблискуючи плавниками і спинками, наче дражнять наглих чайок, які намагаються вмотитися на пірнальників. Дельфіни фиркають, чайки кричать... Пляжники від спектаклю втрачають дар мови... І щоразу, як запливають за косу, де якраз пролягає дельфінячий маршрут, очікують на диво спілкування зблизька: «Я сподівалася, а вони не прийшли», – каже своїй подрузі поважного віку «Білий капелюшок», що маячив з годину в морі... Ні, це не божевільні, це люди, котрі

Відпочивальників на Кінбурні зрівнують піски, море і комарі. А решту можна забезпечити на будь-який гаманець. Комфортний номер і домашнє, екологічно чисте харчування для дорослих і дітей – це вже згаданий готель, анімації для малечі й дерев'яні зруби з усіма зручностями пропонує база відпочинку «Крутая осьпль» у «центрі» біля магазину, кімнати зі зручностями і кухнею – садиба «Ольховая роцца» також неподалік від кіоскової осі. Усі ці варіанти – від 650 гривень за двох. До моря десь приблизно метрів 700. Решта житла дешевша. Та найдемократичніший відпочинок – у наметах на березі. Як правило, їх ставлять під дикими олівами вздовж узбережжя, скільки око може осягнути. Сусідство – у радіусі 200–300 метрів.

Пляж дикий. Природність пейзажу узбережжя порушує лише літній бар, а тишу – танцмайданчик, що лякає птахів своїми «зашкальними» децибелами з 23-ї до 2-ї ночі...

зливаються з Природою. Вони цілком нормальні. Вони активні й на Кінбурні продовжують тривалість свого життя.

– Ребята, – звернувся до нас кремезний чолов'яга-бородач і представився: «В'ячеслав, психіатр з Одеси», – ви ж знаєте, що це унікальне місце, Кінбурн – це золота чаша, з якої черпаєш енергію сонця, моря, степу, лісу й неба... У мене цього року ювілей у стосунках із Кінбурном – 40 років поспіль їду сюди, щоб насолодитися, зміцніти. Ну, ви ж знаєте, що треба «іван-чай пити», він тут цвіте червоненьким. Це для чоловіків перший друг. А пиво, пиво – перший ворог: повільно, але впевнено знищує простату, чоловіка як чоловіка...

Добре, я побіг, збираюся сьогодні на рапана... Доброго вам здоров'я.

На рапана, креветку і мідії тут після штормів ходять усі.

– Ти розумієш, ми потрапили в таке місце, що в мене рука не піднімається кинути тут десь недопалок, – чую такий залізний доказ чистоти середовища, який наводить пані, чимчикуючи вздовж берега і переповідаючи комусь про особливості Кінбурнського буття. – Все, що трапляється в піску, це мушлі й сухі рожево-білі, наче хризантеми, квітководорості. Вода прозора, як сльоза...

І це щира правда. Графікою химер оливкових пейзажів, теплим чистим морем, відчуттям первозданності й захищеності природи Білобережжя Святослава нагадало нам райські береги острова Крит, де екологи опікуються черепашками каретта-каретта. А Кінбурн – рай для птахів...

Якби тільки не деякі людиноподібні двоногі, які, на жаль, їдуть сюди.

60

Пластика – на три століття і візитівка Миколаєва

Варварство. І це не залежить від статків, від того, де вони зупиняються – в дорогому готелі чи в наметі. З вікна крутого позашляховика вони дозволяють собі жбурнути в зарості прадавніх трав бляшанку чи пластикову пляшку з-під якогось пійла. А обабіч дороги, що веде до моря, довелось побачити друзки розбитої скляної пляшки.

– Дивно, об що тут, у піску і траві, можна розбити її на таку дрібноту? – риторично міркує пані, визбираючи в пакетик друзки склотари. – А тут же ходять босоніж...

Як ми. Зранку це додає енергії, а от удень розпеченим піском босоніж можуть пересуватися хіба що йоги. А «шльопки» закидають пісок тобі на голову...

Того ранку планувала зробити невеличкий етюдик: старезний, битий усіма вітрами і морений усіма дощами дерев'яний столик з лавкою у піску на тлі саги... Настрій самітника і чогось утаємниченого. Йшла на пляж у передчутті цього спілкування. Аж раптом перед очима вири-

нає панорама ординського нашестя: два намети, на гілках оливи якісь лахи, а на піску розтроснені столик і лавка. На дошках – миска з помідорами, недоїдки якісь, сміття, дволітровки з-під пива... За кілька годин із наметів висунулися дівчата й хлопці, сонні, ще очі не продерли. Матюки – їхні перші слова. «Хлопці, чого лаєтесь?» – запитання на мить спантеличило їх. «Це вас не стосується», – відрізав українською. Суцільна лайка лунала три дні. «Добиває» те, що лаються, як бендюжники, й дівки. При цьому кричать, як баби, до речі, бабами тут називають пеліканів. Вони кричать, як баби.

Споряджали «гінців»: «Візьмеш пива, а як гроші лишаться, мінералки!».

«Валера, – гукають молодика, який спринтерським кроком летить пляжем із низкою карасів на руці, двома термосумками на плечах, – а в тебе є пиво?». «Ні, пірїжки, біляші, креветки, рива». «Грошей нема!».

Три дні – три великі поліетилєнові мішки пляшок з-під пива на три

століття – сухий залишок тусовки юних тубільців-миколаївців.

Та не минуло й трьох годин, як крона оливи стала прихистком великої родини.

Зі старенького узика висипала команда з більш як десятка дітей і трьох дорослих. Хвилинка в колі – й мамині слова: «Діти, приберіть сміття». І хлопчачки взяли мішки й заглибилися в сагу, ближче до дороги.

Коли пані Наталя підійшла до нас познайомитися, ми розказали їй про попередників. Багатодітна мати запевнила, що вони відвезуть сміття у спеціальні баки, які є в наметовому містечку трохи далі, де вони завжди відпочивають родиною. Може, й столик із лавкою поставлять...

– Цього літа, – каже пані Наталя, – вже вдруге тут. – Перший раз у липні була погана погода, море холодне. Ми тиждень побули й поїхали додому в Миколаїв. А тепер ось малеча накупалась, набереться здоров'я. Вже помітили: відколи почали їздити сюди відпочивати, діти не хворіють...

...На причалі «Кінбурнська коса», куди за 350 гривень і 20 хвилин доправив нас потужний «джип», сеанс зустрічі з варварством повторився. Вразили причали, такі собі розтрощені вщент, дві іржаві, понівечені, наче від бомб, старезні посудини на приколі. «Візитівка» Покровки, заповідників і місцевої влади. Кажуть, у селищі «прописку» мають 210 осіб. Протягом 27 років сільським головою Покровки є одна й та сама людина. Чи варто об'єднуватися громаді, бути в Миколаївській чи Херсонській областях, тут місцеві обмірковують. А як буде, кажуть, час покаже. Але щось-таки треба змінювати. Щоб варварство кануло в Лету.

До причалу йдуть в один і той же час два катери – більший і менший. Пасажири з місцевих розповідають, що більший виграв тендер на обслуговування маршруту «Кінбурн – Очаків» і переправляє людей будь-якої пори року. Навіть узимку йде, навіть, як один пасажир на борту. А менший йому, виявляється, конкуренцію створює влітку. Де справедливість?

Цьогорічне літо, туристичний сезон витяг на світ Божий чимало всіляких проблем, котрі у райських природних українських реаліях слід терміново розв'язувати, аби тенденція везти відпускні не на турецький чи ще якийсь екзотичний берег, а на рідні терени збереглася. Комфорт і чистота. Це ключі успішності. І не тільки для вдалого сезону. Це загалом ключі від справді людських умов буття.

Камера схову речей на новому, як сказав таксист, залізничному вокзалі Миколаєва вразила. Вона розташована в одному приміщенні з туалетом. З обох боків вокзалу до цих цивілізаційних благ ведуть сходи у

підземелля. З боку перону на сходах стоїть відро, в яке капає якась смердючка.

Тут, у підземеллі, мабуть, «оптимізували» штатні одиниці працівників туалету і камери схову, бо в каптьорці, де беруть плату 2 грн. 50 коп. за туалет і дають квитанцію про оплату за послуги камери схову, сидить одна тітонька. Запах у камері схову на залізничному вокзалі Миколаєва, що є візитівкою міста кораблів, виїдає очі. Бо, виявляється, в туалеті, що тут-таки, в одному відсіку з камерою схову, за одними зеленими страхітливими ґратами, не те що не працює змив, його тут просто нема в природі. Сервіс миколаївському: тітонька з камери схову має відстежувати і забезпечувати чистоту й тутешніх вбиралень! Оптимізували.

Поки ми намагалися витягти свої валізи зі старезної комірки, на якій іще з радянських часів написано тариф «15 коп.» (нині коштує 25), до віконця підійшов літній чоловік європейського вигляду. «Тулет?» – запитує. На це тітонька, яка розпізнає у відвідувачеві іноземця, лопоче: «Нащо ви мені щось кажете, я вас все одно не розумію!». Розгублений дідусь повторює заповітне слово, мабуть, за запахом відчуваючи, що десь поруч тут потрібний йому рятувальний заклад... Ми тітоньці переклали «тулет» на «туа-

лет», і вона пропустила діда через вертушку. Європейець мерщій чкурнув у нетрі смердючого підземелля. «Тулет»-візитівка Миколаєва надовго запам'ятається іноземному гостю. І не сумніваймося, це буде одне з «найяскравіших» його вражень про варварство...

Чи такої слави прагне Миколаїв, увесь наш туристичний бізнес разом із нашим євроінтеграційним процесом?!

Не хочеться завершувати свою оповідку про літню мандрівку на такій неоптимістичній ноті. Тому скажу так: що далі відпустка, то частіше згадую її принади.

Первозданність VS цивілізація

Олена ІВАШКО
(спеціально для «Віча»)

Один із унікальних українських півостровів – Кінбурнська коса потребує допомоги. Місце, яке своїм розташуванням завдячує Чорному морю та Дніпровсько-Бузькому лиману, сьогодні перебуває на межі. На межі між тим, аби зберегти свою первозданність та незайманість, і тим, щоби перетворитися на курорт «ширвжитку» з усіма негативними наслідками втручання цивілізації.

Парк є, межі немає

Особливість Кінбурну не лише в первозданній природі, а й у розташуванні. Адміністративно три села коси – Василівка, Покровка та Покровське розташовані на території Очаківського району Миколаївської області. Утім, з офіційного районного центру дістатися до них можна лише водним шляхом. А сушею – лише з боку Херсонської області. Від села Геройське Голопристанського району до миколаївських хуторів не більше 12 кілометрів. Але ж якою

дорогою! За Геройським не дуже асфальтована дорога перетворюється на піщану. Відсутність дороги – вічна конфліктна тема. Прихильники цивілізації вважають, що дорога потрібна. Опоненти переконані, що наявність дороги остаточно знищить і саму косу, і її унікальну природу.

У трьох хуторах проживають лише 230 людей, до Покровської школи ходять 14 учнів. З початком реформи з децентралізації завелися розмови про те, що миколаївські

села краще б приєднати до Херсонської області. Утім, голова Миколаївської облдержадміністрації Вадим Меріков спростував будь-які побоювання про об'єднання кількох регіонів, про нібито передачу Кінбурнської коси Херсонській області, зазначивши, що не слід підмінити поняття й маніпулювати фактами. «Сьогодні про це не йдеться. Ми говоримо тільки про об'єднання громад у межах областей, і ці норми прописані в законі», – заявив він.